

Protokół

obrad sejmowych z dnia 26. Marca 1866.

Posiedzenie sześćdziesiąte pierwsze.

Obecni: Marszałek książę Sapieha.

Sekretarze: Posłowie Geringer, Kulczycki, Sawczyński i hr. Wodzicki Ludwik.

Komisarz rządowy: c. k. radca dworu Possinger.

Posłów obecnych na początku 107, w ciągu posiedzenia 127.

Marszałek otwiera posiedzenie o godzinie 10¹/₂.

Protokół posiedzenia poprzedniego przez sekretarza posła Geringera odczytany przyjęty.

Odczytano spis petycji od liczby 2.396. do liczby 2.439 włącznie. Z tych 17 odesłano wprost do Wydziału krajowego, a 16 do komisji katastralnej.

Z porządku dziennego przychodzi trzecie czytanie ustaw: gminnej, o Radach powiatowych i obszarach dworskich.

Wniosek posła Kozłowskiego, aby nie czytano tylko te paragrafy, które w skutek postanowienia Izby zmianie uległy musiały, przyjęty. Sprawozdawcy zwracają uwagę i prostują myłki drukowe, które się do ustaw tych wśliznęły. Izba przyjmuje bez dyskusji kolejno wszystkie trzy ustawy, w treści i stylizacji przez komisję przedstawione, w trzecim czytaniu.

Dalej następuje sprawozdanie nad wnioskiem posła Hubickiego. Sprawozdawca poseł Czajkowski przedkłada w imieniu komisji gminnej wniosek, aby jako art. III. w sprawie ustawy gminnej Wysoka Izba uchwaliła:

„Sejm wzywa c. k. Rząd, aby na najbliższej kadencji Sejmu naszego przedłożył projekt do ustawy o instytucji sędziów pokoju.“ Wniosek przyjęty w drugim a następnie i w trzecim czytaniu.

Z kolei przychodzi trzecie czytanie ustawy gminnej dla stołecznego miasta Lwowa. Na zapytanie Marszałka Izba oświadcza się za tym samym trybem postępowania, jaki obrano przy trzecim czytaniu poprzednich ustaw. Statut, z odmianami w skutek poprzednich uchwał Izby, przez komisję wniesionemi, w trzecim czytaniu bez dyskusji przyjęty.

Z porządku dziennego następuje sprawozdanie komisji w przedmiocie konkurencji kościelnej.

Poseł x. Ruczka stawia wniosek z powodu, że komisja nie uwzględniła istniejących ustaw, a przez to uchwała Izby narazoną będzie na odmówienie sankcji cesarskiej, aby przedmiot ten odesłać napowrót do komisji i też komisję wzmocnić wyborem trzech nowych członków.

Poseł Kabat popiera wniosek posła x. Ruczki i dodaje poprawkę, aby wraz z poprzednią odesłać także napowrót do komisji sprawę o konkurencji szkolnej.

Marszałek na żądanie Izby poddaje pod głosowanie najsamprzód pierwszą połowę wniosku posła x. Ruczki wraz z poprawką posła Kabata: odesłania powyższych przedmiotów napowrót do komisji, — a osobno drugą połowę: wzmocnienia komisji przez trzech członków. Wniosek w obydwóch częściach przyjęty. Marszałek zapowiada wybory na koniec posiedzenia.

Z kolei sprawozdanie komisji dla zapobieżenia grożącej nędzy o wniosku posła Zdnnia. Sprawozdawca poseł hr. Golejowski zajmuje miejsce na trybunie.

Po krótkiej dyskusji zabiera głos p. Komisarz rządowy i udziela objaśnień, ze stanowiska rządowego jednakże przeciw wnioskowi komisji nie występując. — Po uwagach sprawozdawcy Komisarz rządowy oświadcza, że nie stawał w obronie nadużyć, lecz tylko dotykał dat statystycznych przytoczonych przez sprawozdawcę; owszem zanotował sobie przytoczone przez sprawozdawcę wypadki nadużyć celem zrobienia z nich urzędowego użytku.

Poczem głosowała Izba nad wnioskiem komisji, i przyjęła go w drugim i trzecim czytaniu.

Sekretarz Wodzicki odczytuje wniosek nagłący, złożony do łaski marszałkowskiej przez posła Henryka hr. Wodzickiego, następujący:

„Wysoki Sejm raczy:

I. Uchwalić następującą prośbę do Najjaśniejszego Pana o ustanowienie Kanclerza dla królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z wielkiem xięstwem Krakowskiem:

Najjaśniejszy Panie!

Pierwszy raz od lat wielu miał kraj nasz sposobność radzenia nad własnymi sprawami.

Przedłożenia Rządu Waszej C. K. Apostolskiej Mości wnioski reprezentantów krajowi i liczne do Sejmu petycje, odkrywały niedostatki i ciężkie rany krajowi w przeszłości zadane.

Nie obraz jednak tej smutnej przeszłości mamy zamiar złożyć u stopni Tronu, ani chcemy zasmucać serca Waszej C. K. Apostolskiej Mości wypowiedaniem naszych przez dawniejszy system prowadzonych nieszczęść i dolegliwości, lecz o tyle o nich pamiętać jesteśmy zniewoleni, o ile naszym jest obowiązkiem starać się o zaradzenie złemu i ku lepszej dążyć przyszłości.

Przyszłość więc mając na oku, odwołujemy się do wzniosłych zasad, które Najjaśniejszy Panie w manifeście wiekopomnym z 20. Września roku ubiegłego wyrzec raczyłyś, i mamy głębokie przekonanie, że myśl słowami Monarszeni wskazana, w dalszem rozwinięciu się i zastosowaniu, zakres działania i znaczenie reprezentacji kraju rozszerzy i tym sposobem do ustalenia zachwianych stosunków społecznych i ugruntowania winnego dla prawa poszanowania doprowadzi.

Najważniejsze sprawy czekają załatwienia. Podźwignienie kraju z obecnego stanu zubożenia, zapobieżenie grożącemu z powodu niestosownego opodatkowania dalszemu wyniszczeniu sił produkcyjnych, zakończenie sporów o grunta i służebnictwa, będących główną przyczyną niesnasek rozstrajających harmonię społeczną i ustalenie praw własności i zniesienie szkodliwych pęt własność ziemską krępujących; organizacja gmin, reprezentacji powiatowych i urzędów; urządzenie wychowania publicznego na podstawach narodowych i podniesienie oświaty ludu; oto są najważniejsze zadania, które chwila obecna przyszłości przekazuje.

Od ustaw stosunkom i potrzebom kraju odpowiednich i od tychże nstaw sumiennego i umiejętnego wykonania, zależy szczęśliwe tych ważnych zadań rozwiązanie.

Do takiego jednak rozwiązania przyjść możemy jedywie z pomocą krajowca, zującego stosunki krajowi naszemu właściwe, związanego z krajem wspólnością uczuć, życzeń i interesów, któryby w Radzie Korony odpowiednie ważności kraju naszego zajmował stanowisko, był tamże przedstawicielem i rzecznikiem jego interesów i potrzeb, i miał sobie powierzony naczelny kierunek administracji krajn.

W głębokiem przekonaniu o niezbędnej dla dobra kraju takiego rzędu potrzebie, zanosi Sejm do stopni Tronu Waszej C. K. Apostolskiej Mości najpokorniejszą prośbę, abyś Najmiłościwiej raczył ustanowić przy swoim boku Kanclerza dla królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z wielkiem xięstwem Krakowskiem.

Zanosząc tę prośbę, Sejm królestwa Galicyi i Lodomeryi z wielkiem xięstwem Krakowskiem składa u stóp Waszej C. K. Apostolskiej Mości zapewnienie głębokiej czci i niezłomnej wierności.

II. Uchwalić zaniesienie tej prośby do stóp Tronu Najjaśniejszego Pana, przez wybrać się mającą z Sejmu deputację.

III. Uchwalić prośbę do Najjaśniejszego Pana o zezwolenie na wysłanie tej deputacji.

Wniosek ten raczy Wysoki Sejm z pominięciem drnkowania odesłać natychmiast do Wydziału krajowego z poleceniem zdania o nim ustnego sprawozdania na jutrzejszem posiedzeniu.⁴

Poseł x. Pawlików wnosi odłożenie rozpraw nad tym wnioskiem do Środy, aby był czas do wydrukowania i rozdania członkom Izby projektu adresu. — Poseł Zyblikiewicz wnosi, aby projekt adresu przez noc drukowano, a jutro rano w Izbie rozdany, aby na wieczornem posiedzeniu przyszedł pod obrady. — Przy głosowaniu Izba przyjmuje wniosek posła Zyblikiewicza.

Z porządku dziennego przychodzi sprawozdanie komisji administracyjnej o wniosku posła Kowbasinka o *jura stolae*. Sprawozdawca poseł Badeni.

Poseł Bielewicz wnosi dodatek jako punkt 4ty do wniosków komisji, a mianowicie: „4. aby prawo tak uregulowane przez Namiestnictwo do każdego powiatu w językach polskim i ruskim rozs-

ślanem, w przytomności pełnomocników gromady w gromadzie ogłoszonym i w każdej cerkwi lub kościele do przejrzenia każdego czasu pozostawionem było.“

Posel Kowbasiuk wnosi dodatek, a mianowicie: „4. do czasu wyjścia nowej ustawy, o republikowanie patentu z 1785. r.“

Po krótkiej dyskusji i przemówieniu p. Komisarza rządowego, uznajacem niedostateczność dotychczasowych ustaw w tej mierze, przystąpiono do głosowania. Trzy punkta wedle wniosków komisji Izba uchwaliła. Czwarty zaś punkt dodatkowy, przez posła Bielewicza wniesiony, upadł. Wniosek posła Kowbasiuka przyjęty. — Izba przyjmuje całą uchwałę zaraz i w trzecim czytaniu.

Z porządku dziennego przychodzi dalej sprawozdanie komisji administracyjnej o wniosku posła x. Stempka o zniesieniu ograniczeń co do małżeństw rezerwistów.

Sprawozdawca poseł Gniewosz.

Wniosek komisji w drugim i trzecim czytaniu przyjęty.

Na żądanie posła Demkowa, Izba uchwała wniosek jego, o prawie patronatu dla gmin, bezpośrednio do Wydziału krajowego odesłać.

Przystąpiono do głosowania na trzech członków wzmocnionej komisji do spraw konkurencji kościelnej i szkolnej.

Sekretarz Sawczyński odczytuje spis posłów.

Na skrutatorów wzywa Marszałek posłów: hr. Dzieduszyckiego, x. Stempka, hr. Russockiego, Starowiejskiego, x. Naumowicza i Kapiszewskiego.

Marszałek zamyka posiedzenie o godzinie 2¼.

Następne posiedzenie dnia 27. Marca, o godzinie 10tej z rana; — na porządku dziennym sprawozdanie komisji budżetowej.

L. Sapięha, w. r.

L. Wodzicki, w. r.

Z. Sawczyński, w. r.

Dalszy ciąg petycyj do dnia 26. Marca 1866. r. wniesionych do Sejmu:

2396. Gmina Witowice, przez posła Kabata, o zapomogę zwrotną.
2397. Gmina Czechy, przez posła Zahorojkę, o zapomogę.
2398. Płoszewski Michał, członek stowarzyszenia dla podniesienia pszczelnictwa w Niższej Anstryi, przez posła hr. Borkowskiego, przedstawia sposób podźwignienia pszczelnictwa w kraju za pomocą funduszu krajowego.
2399. Gmina Felicienthal i Annaberg, przez posła Zatwarnickiego, o pożyczkę.
2400. Rzemieślnicy miasta Chrzanowa, przez posła Adama hr. Potockiego, o przywrócenie dawnych cechów.
2401. Makowiecki Nicefor, właściciel dóbr Strzałkowice, przez posła xięcia Sanguszkę, przeciw zniesieniu stopy procentowej, tudzież ustaw karnych i cywilnych o lichwie.
2402. Gmina miasta Starasol, przez posła Ławrowskiego, o zapomogę.
2403. Gmina Narol i pleban tamtejszy obrządku łacińskiego, przez posła x. Stempka, aby kapitał 200 złr. legowany w r. 1804. na szkołę tamtejszą, został gminie zwrócony.
2404. Brust Szymon, rolnik ze Zborowa, przez posła x. Fortunę, o zapomogę.
2405. Gmina Pikułowice, przez posła x. Szwedzickiego, o pożyczkę.
2406. Gmina Rosochy, przez posła Ławrowskiego, o wstrzymanie ekzekucji za podatki.
2407. Kieszkowski Józef z Szandrowca, przez posła Ziembickiego, o zapomogę i odpisanie podatków.
2408. Nauczyciele szkół ludowych, obrządku gr. kat. w dekanacie chodorowskim, przez posła x. Dzewicza, o polepszenie ich dotacyi.
2409. Włościanie ze wsi Chełmiec, przez posła Gutowskiego, o załatwienie sporu z kolonistami o pastwiska.
2410. Strzelecki Bronisław, właściciel części wsi Poluchowa, przez posła Smolkę, o zapomogę.
2411. Gmina Pogorzyna, przez posła Rydzowskiego, o zapomogę.
2412. Gmina Dydiowa, przez posła Starncha, o zapomogę.
2413. Gmina Berehy górne, przez posła Starucha, o uwolnienie od opłat na potrzeby kościelne.
2414. Hebonowska Karolina i Zahorowska Emilia, właścicielki posiadłości w Mochnate, przez posła Tarczanowskiego, o pożyczkę.
2415. Gmina szlachecka Mochnate, przez posła Tarczanowskiego, o pożyczkę.
2416. Gmina Manasterz, przez posła x. Antoniego Dobrzańskiego, o zapomogę.
2417. Wydział miasta Żydaczowa, przez posła x. Kuziemskiego, uzala się na urząd powiatowy w Mikołajowie w sprawie administracyi majątku miejskiego.
2418. Gmina Kutkowce, przez posła Rejznera, o zapomogę zwrotną.
2419. Gmina Moniówka, przez posła Kowbasiuka, ponownie o zapomogę.
2420. Gmina Terpiłówka, przez posła x. Kaczałę, o zapłatę za robociznę przy budowie drogi podwojewódzko-tarnopolskiej.
2421. Gminy Dołhe i Morszyn, przez posła Smolkę, uskarżają się na nadużycia tamtejszego kapelana obrządku gr. kat. i proszą o odesłanie tej petycji do konsystorza.
2422. Nauczyciele szkół ludowych w obwodzie rzeszowskim, przez posła Sawczyńskiego, o polepszenie ich bytu i uregulowanie szkół ludowych.
2423. Gmina Bachowice, przez posła Wężyka, w sprawie niesłusznego oszacowania katastralnego gruntów.
2424. Gmina Woźniki, przez posła Wężyka, w sprawie niesłusznego oszacowania katastralnego gruntów.
2425. Gmina Grodzisko, przez posła Wężyka, w sprawie niesłusznego oszacowania katastralnego gruntów.
2426. Gmina Witanowice, przez posła Wężyka, w sprawie niesłusznego oszacowania katastralnego gruntów.
2427. Gmina Spytkowice ad Zator, przez posła Wężyka, w sprawie niesłusznego oszacowania katastralnego gruntów.

2428. Gmina Roków, przez posła Wężyka, w sprawie niesłusznego oszacowania katastralnego gruntów.
2429. Gmina Babice, przez posła Wężyka, w sprawie niesłusznego oszacowania katastralnego gruntów.
2430. Gmina Klecza dolna, przez posła Wężyka, w sprawie niesłusznego oszacowania katastralnego gruntów.
2431. Gmina Jaroszewice, przez posła Wężyka, w sprawie niesłusznego katastralnego oszacowania gruntów.
2432. Gmina Miejsce, przez posła Wężyka, w sprawie niesłusznego oszacowania katastralnego gruntów.
2433. Gmina Tomice, przez posła Wężyka, w sprawie niesłusznego oszacowania katastralnego gruntów.
2434. Gmina Radocza, przez posła Wężyka, w sprawie niesłusznego oszacowania katastralnego gruntów.
2435. Gmina Żygodowice, przez posła Wężyka, w sprawie niesłusznego oszacowania katastralnego gruntów.
2436. Gmina Lgota, przez posła Wężyka, w sprawie niesłusznego oszacowania katastralnego gruntów.
2437. Gmina Gorzeń, przez posła Wężyka, w sprawie niesłusznego oszacowania katastralnego gruntów.
2438. Dąbski Gustaw, właściciel dóbr Kossów i Chrzęstowice, przez posła Wężyka, w sprawie niesłusznego oszacowania katastralnego gruntów.
2439. Gmina Borszczowice, przez posła hr. Russockiego, o zapomogę.
Z tych liczby: 2.396, 2.397, 2.399, 2.402, 2.404, 2.405, 2.406, 2.407, 2.410, 2.411, 2.412, 2.414, 2.415, 2.416, 2.418, 2.419, 2.439 odsełają się do Wydziału krajowego ;
liczby zaś: 2.423, 2.424, 2.425, 2.426, 2.427, 2.428, 2.429, 2.430, 2.431, 2.432, 2.433, 2.434, 2.435, 2.436, 2.437, 2.438 do komisji katastralnej.
-

